

It is noted that the purpose of the creation of "The Well-Tempered Clavier" by I.S. Bach was introducing clavier to all twenty-four major and minor keys. It was revealed that during the creation of the cycle "Ludus tonalis" by Paul Hindemith abandoned the norms of the major-minor system, demonstrating his own original system of tonalities based on a new fusion of twelve sounds making up the scale.

The article highlights the methods of work on various types of polyphonic texture in the process of working on separate cycles of preludes and fugues by I.S. Bach and interludes and fugues by Paul Hindemith. Several ways of working on fugs by I.S. Bach on the example of viewing the fugues in E major from the first house of the "Well-Tempered Clavier" Interludes and fugues by P. Hindemith from the series "Ludus tonalis" are analyzed in genre terms. Various editorial readings of works by German composers in terms of dynamics, tempo, articulation are given.

It was concluded that comprehension of polyphonic cycles of different styles by European composers not only influences the development of the musical taste of the future teacher of musical art, but also introduces students to the diverse genre-shaping orientations of composers of different eras, a diverse polyphonic texture, a kind of intonational vocabulary, and compositional modal innovations and also with a wide emotional palette of musical images.

Key words: polyphonic cycle, polyphonic texture, prelude and fugue, interlude, European composers, students-pianists.

УДК 378+78-044.235+786.2

Олена РОЛІНСЬКА

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри загального і спеціалізованого фортепіано
Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової,
м. Одеса, Україна
e-mail: gizella@ukr.net

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Стаття присвячена висвітленню шляхів оптимізації фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Запропоновано застосування проектних технологій як інноваційної форми організації навчального мистецького процесу. У статті розглядаються специфічні особливості проектної діяльності, стадіальність її змісту упорядкована з основними вимогами до формування творчої індивідуальності студентів. З урахуванням специфіки фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, автором статті доведено, що у своїй сукупності проектні технології сприяють становленню студентів як творчих індивідуальностей, здатних до створення презентаційних навчальних продуктів.

Ключові слова: майбутні вчителі музичного мистецтва, проектні технології, самовдосконалення, інтелектуально-творча активність, творчі проекти.

Динамізм змін в Україні, а також, стрімке поновлення наукових знань, зумовили гостру суперечність між сформованими традиціями в освітній сфері та потребами швидкого розвитку глобалізованого суспільства. Вирішення даної суперечності можливе через активний процес модернізації змісту освіти та організацію інноваційної педагогічної діяльності як умови забезпечення продуктивності і якості навчання. Пріоритетна роль у вирішенні поставлених завдань належить системі вищої мистецької освіти, спрямованої на підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва до художньо-творчої діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах на високому компетентнісному рівні.

У практиці підвищення ефективності музично-педагогічної освіти майбутніх учителів музичного мистецтва пріоритет належить сучасним інноваційним, зокрема проектним технологіям,

спрямованим на активне переобладнання змісту навчально-творчої діяльності студентів. Проблема використання проектних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва на сьогодні залишається мало розробленою у системі музично-педагогічної освіти. Опосередковано це пояснюється недосконалістю сучасних методик, невмінням педагогів оперувати сучасними технологіями активізації навчального процесу, небажанням студентів оптимізувати власну навчальну діяльність, отримати інструментарій для вирішення навчальних і практичних завдань.

Загальновідомо, що проектні технології сприяють творчому характеру професійної діяльності, визначають її інноваційний потенціал. У той же час, відсутність проектних умінь призводить до значної неузгодженості між цілями і результатами діяльності педагогів і студентів. Наслідки чого

знаходять прояв в неефективності різних проектів – від особистісних до публічних, що призводить до невиправданого витрачання ресурсів. В основі зазначених проблем лежить недостатність або повна відсутність проектної культури, носіями якої виступають майбутні вчителі музичного мистецтва.

Як відзначається в багатьох наукових працях (В. Андрущенко, І. Бех, І. Зимня, І. Зязюн та ін.), у сучасний період орієнтації вітчизняної педагогіки на гуманістичні цінності, від кожного вчителя потрібен активний пошук технологій в руслі компетентнісної стратегії освіти, побудова інноваційної системи навчально-виховного процесу, що забезпечить розвиток творчої індивідуальності суб'єктів навчання [1]. Однак на даний час існують проблеми осмислення та адаптації інновацій до конкретних умов педагогічного процесу, зокрема, як показує досвід, майбутні вчителі музичного мистецтва не в повній мірі володіють уміннями з проектування як педагогічного мистецького процесу в цілому, так і окремих його елементів.

Проектні технології розглядаються як компонент системи продуктивної освіти, який включає сукупність прийомів, що дозволяють стимулювати інтерес студентів до навчання через проектну діяльність, яка передбачає активізацію творчих ресурсів та інтелектуального потенціалу для створення і отримання конкретного результату у вигляді проектного продукту. Специфічні особливості проектних технологій характеризуються гнучкою організацією навчального процесу, індивідуальним підходом до особистості, сприянням творчому розвитку, можливістю самостійно обирати цілі, ресурси, зміст, темп, інструменти, механізми для отримання якісного результату.

Варто зазначити, що дані характеристики цілком співпадають із завданнями творчої діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва у руслі проектування і реалізації мистецьких проектів виконавсько-інструментального, вокально-хорового, методично-практичного спрямування. При цьому студент стає активним учасником процесу пізнання мистецького простору творчого завдання, а викладач виступає в ролі організатора творчої проектної роботи, консультанта, створює умови для прояву творчої ініціативи студентів.

Акцентуючи увагу на продуктивно-творчій орієнтації фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, варто підкреслити, що у поєднанні з різноманітністю реалізації її форм, відкриває перспективність для впровадження нових шляхів її реалізації у проектних технологіях. У даному ракурсі проектний підхід до фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва

актуалізує питання творчої взаємодії педагогові і студентів у процесі колективного проектування. Творча взаємодія виступає основним інформаційним джерелом пізнання проектного підходу до фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та вмотивовує її специфіку.

У наукових дослідженнях А. Деркача, І. Зязюна, Н. Кузьміної, В. Петрушина, О. Рудницької та ін. підготовка вчителя музичного мистецтва до творчої практичної діяльності представлена у комплексному поєднанні її різноманітних аспектів. Вченими доведений творчий характер даного виду навчальної діяльності, що передбачає художньо-естетичну освіченість її суб'єктів, здатність до трансформації мистецького середовища, спрямованість досягнення творчого рівня виконавської майстерності.

Необхідно підкреслити, що важливою складовою творчої діяльності майбутніх музичного мистецтва у процесі фахової підготовки є здатність до пізнання, трансляції інновацій, трансформації їх відповідно до конкретної педагогічної ситуації, а також спроможність до створення оригінальних мистецьких проектів, оскільки «ефективність творчої діяльності обумовлена креативністю як особистісними властивостями» (В. Федоришин) [3, 95]. У даному руслі, згідно позиції А. Козир, «креативність розвивається у процесі діяльності, з'єднуючись з її провідними мотивами, що виявляється у прагненні до самого процесу творчості, духовного поступу, самовираження та самоствердження» [3, 96], саме креативність, як особистісна характеристика, забезпечує творчу активність студентів у процесі проектної діяльності, актуалізуючи її продуктивну складову. Дана констатація підтверджена особливостями застосування проектних технологій (підвищена мобільність психічних процесів; потреба в саморозвитку; висока воля регуляція проектної дії; оперування інформаційними масивами, аналіз, синтез, критичність; наполегливість, інтуїція, здатність до рефлексії, корекції тощо), які комплексно дозволяють спрямовувати студентів до творчої самореалізації і забезпечують високий градус творчої активності.

У науково-педагогічній літературі (Дж. Дьюї, І. Колексникова, О. Пехота, О. Полат, П. Хілл та ін.) доведено, що проектні технології вбирають у себе комплекс функцій, сприяючих продуктивності навчання [5; 6], а наукові праці А. Козир, В. Лабунця, Г. Падалки, О. Отич, В. Федоришина, О. Щолокової доводять їх першочерговість у змісті фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Оскільки, в ході підготовки проектів студенти вчать орієнтуватися в інформаційному просторі, інтегрувати знання з суміжних дисциплін, шукають ефективні шляхи вирішення

завдань і оптимальне використання наявних коштів. Студенти в проектних умовах швидше адаптуються до навчання, мають можливість долучитися до дослідницької діяльності, показати свої інтелектуальні і творчі здібності.

У даному руслі принагідно акцентувати увагу на аспекті самостійності у рамках застосування проектних технологій, що створює умови для активізації творчого потенціалу студентів, цілеспрямованих до отримання продуктивних результатів над проектом протягом заданого часового періоду. Акцент у педагогічному впливі на проектну діяльність майбутніх учителів музичного мистецтва переноситься на розвиток творчого і критичного мислення, уміння працювати з інформаційними джерелами, різними видами проектного інструментарію, формування у студентів навичок проектної діяльності, уміння формулювати цілі, наповнювати проект різноманітними мистецькими сегментами, здійснювати аналіз та оцінку поточної роботи, свідомо обирати ті чи інші техніки виконання роботи, технічні засоби; уміння рефлексивно проводити корекцію результатів оприлюднення проекту.

Гнучкість проектних технологій дозволяє продуктивно організувати навчальний процес і знайти індивідуальний підхід до кожного студента, сприяє розвитку особистості студента, дає можливість вибрати більш зручний спосіб засвоєння знання і темп виконання роботи. При цьому студент стає активним учасником процесу пізнання, а викладач виступає в ролі організатора спільної роботи, консультанта, створює умови для прояву ініціативи студентів.

Тому мета застосування проектних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва вбачається у створенні продуктивного навчального середовища, спрямованого на активізацію дослідницьких умінь студентів (уміння виявлення проблем, збору інформації, спостереження, проведення експерименту, аналізу, побудови гіпотез, спілкування), пошукової активності для пошуку потрібної інформації з різних джерел; практичних умінь для застосування отриманих знань і досвіду у навчальному проекті; набуття комунікативних умінь для втілення і реалізації проекту; розвиток системного, критичного, рефлексивного, проектного, творчого мислення.

Специфіка впровадження проектних технологій у зміст фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва опосередковується вихідними теоретичними позиціями проектного навчання і стадійністю проектної діяльності. З метою виділення систем дій педагога і студентів попере-

дньо важливо визначити етапи розробки проекту. На даний час склалися наступні стадії розробки проекту: розробка проектного завдання, розробка самого проекту, оформлення результатів, публічна презентація, рефлексія.

У наукових працях П. Хілла, А. Хуторського та інших вчених детально представлений алгоритм роботи над проектом, вичерпність поетапної діяльності, окресленої у його рамках, дозволяє екстраполювати алгоритм роботи над проектом на мистецьку навчальну діяльність майбутніх учителів музичного мистецтва з метою отримання результативних навчальних продуктів.

Аналіз наукових джерел [2; 5; 6; 7] дозволив виокремити етапи проектної діяльності, наголошуючи при тому на потужних творчих механізмах, закладених у їх зміст. Отже, етапами проектної діяльності є: 1. Організація проекту. 2. Дослідження теми проекту. 3. Планування діяльності в проекті. 4. Презентація. 5. Рефлексія [7].

У вищенаведених літературних джерелах, також представлений алгоритм проектної діяльності, який також співпадає з основними прийомами творчої діяльності у фаховій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. Алгоритм роботи студентів над проектом: 1 етап (визначення тимі і цілей проекту; формулювання завдань; гіпотезі їх розв'язання). 2 етап (визначення джерел інформації; опис бажаних результатів; систематизація елементів завдання). 3 етап (збір необхідної інформації; аналіз зібраної інформації; реалізація проекту у практичній діяльності; втілення моделі проекту у виконавському звучанні. 4 етап (підготовка до демонстрації, презентація проекту); 5 етап (оцінювання якості результатів презентації проекту; колективне обговорення, рефлексія; корекція проекту, складання індивідуальних звітів тощо) [6; 7].

Критеріями оцінювання є творчі досягнення майбутніх учителів музичного мистецтва і реалізовані цілі проекту. Оцінювання результативності отриманого проектного продукту відбувається за умови досягнення студентами цілей проекту та презентованого якісно нового результату.

Таким чином, вищерозглянута структурованість і послідовність проектної діяльності виявляє доцільність застосування проектних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва, розширює простір для становлення творчої індивідуальності студентів, цілеспрямованих на створення власних проектних продуктів, як гарантії продуктивної професійної діяльності на ниві творчого розвитку дітей у різноманітних навчальних закладах України.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П. Роздуми про освіту: статті, нариси, інтерв'ю. К.: Знання України, 2008. 819 с., [80] с. іл.
2. Дьюи Дж. Психология и педагогика мышления (Как мы мыслим) / Пер. с англ. Н.М. Никольской; редакция Ю. С. Рассказова. М.: Издательство «Лабиринт», 1999. 192 с
3. Козир А. В., Федоришин В. І. Вступ до акмеології мистецької освіти : навчально-методичний посібник для магістрів, викладачів мистецьких дисциплін, студентів вищих навчальних закладів освіти. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 267 с.
4. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К.: Освіта України, 2008. 274 с.
5. Полат Е. С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб. Пособие для студентов высш. учеб. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2007.
6. Хилл П. Наука и искусство проектирования. Методы проектирования и научное обоснование решений. М.: «Мир», 1973, 264 с.
7. Хуторской А. В. Современная дидактика: учеб. пособие. М.: Высшая школа, 2007. 639 с.

References

1. Andrushenko V.P. Rozdumi pro osvitu: statti, narisi, interv'yu. K.: Znannya Ukrayini, 2008. 819 s., [80] s. il. [in Ukrainian]
2. Dyui Dzh. Psihologiya i pedagogika myshleniya (Kak my myslim) / Per. s angl. N. M. Nikolskoj; redakciya Yu. S. Rasskazova. M.: Izdatelstvo "Labirint", 1999. 192 s. [in Russian].
3. Kozir A. V., Fedorishin V. I. Vstup do akmeologii misteckoyi osviti : navchalno-metodichnij posibnik dlya magistriv, vikladachiv misteckih disciplin, studentiv vishih navchalnih zakladiv osviti. K.: NPU imeni M.P.Dragomanova, 2011. 267 s. [in Ukrainian].
4. Padalka G. M. Pedagogika mistectva (Teoriya i metodika vikladannya misteckih disciplin). K.: Osvita Ukrayini, 2008. 274 s. [in Ukrainian].
5. Polat E. S. Sovremennye pedagogicheskie i informacionnye tehnologii v sisteme obrazovaniya: ucheb. Posobie dlya studentov vyssh. ucheb. zavedenij. M.: Izdatelskij centr «Akademiya», 2007. [in Russian].
6. Hill P. Nauka i iskusstvo proektirovaniya. Metody proektirovaniya i nauchnoe obosnovanie reshenij. M.: «Mir», 1973, 264 s. [in Russian].
7. Hutorskoj A. V. Sovremennaya didaktika: ucheb. posobie. M.: Vysshaya shkola, 2007. 639 s. [in Russian].

Олена Ролинская, Практика применения проектных технологий в профессиональной подготовке будущих учителей музыкального искусства

Статья посвящена осмыслению путей оптимизации профессиональной подготовки будущих учителей музыкального искусства. Предложено применение проектных технологий как инновационной формы организации учебного художественного процесса. В статье рассматриваются специфические особенности проектной деятельности, стадийность ее содержания, упорядоченная с основными требованиями к формированию творческой индивидуальности студентов. С учетом специфики профессиональной подготовки будущих учителей музыкального искусства, автором статьи доказано, что в своей совокупности проектные технологии способствуют становлению студентов как творческих индивидуальностей, способных к созданию презентационных учебных продуктов.

Ключевые слова: будущие учителя музыкального искусства, проектные технологии, самосовершенствование, интеллектуально-творческая активность, творческие проекты.

Olena Rolinskaya. Practice of application of project technologies in the professional training of future teachers of musical art

The article is devoted to highlighting ways of modernizing the content of artistic education and organizing the innovative pedagogical activity of students as a condition for ensuring the productivity and quality of teaching in the light of optimization of the professional training of future teachers of musical art. The application of design technologies as an innovative form of organization of educational artistic process in accordance with the globalization challenges of the present is proposed. The article deals with the specific features of the project activity, the stadiality of its content is streamlined with the basic requirements for the formation of the student's creative individuality. The article shows that an important part of the creative activity of future music art in the process of professional training is the ability to cognize, translate innovations, transform them according to a particular pedagogical situation, as well as the ability to create original artistic projects. The presented analysis of scientific concepts motivates the perspective of application of project technologies in artistic education and fully coincides with the tasks of creative activity of future teachers of musical art in the framework of designing and realization of artistic projects of performing-instrumental, vocal-choral, methodological and practical direction. The emphasis is on the aspect of autonomy within the framework of application of project technologies, which creates conditions for activating the creative potential of students aimed at obtaining productive results over a project within a given time period. The presented stages of the project activity allow to extrapolate the algorithm of work on the project to the artistic educational activity of future teachers of musical art in order to obtain successful educational products. Taking into account the specificity of the professional training of future teachers of musical art, the author of the article has proved that in their totality, project technologies contribute to the formation of students as creative individuals capable of creating presentation educational products.

Key words: future teachers of musical art, design technologies, self-perfection, intellectual and creative activity, creative projects.